

บทวิจัย

การพัฒนาและประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบยอด โดยใช้ OSCE สำหรับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

ณัฐพร คำศิริรักษ์* พชรี นุ่มแสง**

สุจิตมา ทิลการยทรัพย์*** สุวคนธ์ ทองดอนบม**** สีวาพร พานเมือง*****

บทคัดย่อ

การประเมินทักษะทางคลินิก (Objective Structured Clinical Examination: OSCE) ช่วยในการพัฒนาทักษะทางคลินิกและช่วยเตรียมความพร้อมนักศึกษาสำหรับการเผชิญสถานการณ์จริงในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดโดยใช้ OSCE สำหรับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2-4 จำนวน 371 คน อาจารย์พยาบาล จำนวน 50 คน การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติ 3) การสังเกต และ 4) การสะท้อนและประเมินผลการปฏิบัติ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย OSCE แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบสะท้อนคิดผลการเรียนรู้ ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนตุลาคม 2560 ถึงกรกฎาคม 2562 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา

การพัฒนา OSCE เพื่อเป็นเครื่องมือวิจัยในขั้นตอนปฏิบัติการจำนวน 14 สถานี มาทดสอบกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2-4 ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วางแผนการสร้างข้อสอบ การสอบ การสังเกต การสะท้อนและประเมินผลการปฏิบัติ ผลวิจัยพบว่า สามารถพัฒนานักศึกษาด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดสอบผ่านเกณฑ์ประเมินผล (มากกว่าร้อยละ 60) จำนวน 6 สถานี จากทั้งหมด 14 สถานีในรอบแรก และผ่านหมด 100% ในรอบต่อมา ได้แก่ สถานีการช่วยฟื้นคืนชีพ (100 %) การฉีดวัคซีน (92 %) การทำคลอดปกติ (94.89 %) การเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็ก (88.83 %) การวัดสายตา (91.24 %) และการตรวจร่างกาย (62.69 %) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอบในระดับมาก ($\bar{x} = 3.88$, SD 0.47) เกิดความมั่นใจและคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้รับบริการ ผู้คุมสอบมีความมั่นใจและมีข้อเสนอแนะว่า OSCE ที่พัฒนาขึ้นสามารถวัดทักษะทางคลินิกของนักศึกษาเป็นรายบุคคลได้ ข้อเสนอแนะวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาการสอบให้ครอบคลุมทุกวิชา รวมทั้งภาคปฏิบัติในชุมชน

คำสำคัญ: ทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบยอด/ OSCE/ นักศึกษาพยาบาล

* ผู้รับผิดชอบหลัก พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม E-mail: natapon@smnc.ac.th

** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

*** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

**** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

***** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

Developing and Evaluating OSCE-based, Comprehensive Clinical Competency of Nursing Students, Srimahasarakham Nursing College

Natapon Kumsiriruk^{*}

Patcharee Numsang^{**} Sujima Tilakarayasrup^{***}

Suwakon Thongdornbom^{****} Sivaporn Panmuang^{*****}

Abstract

Objective Structured Clinical Examination (OSCE) can help to improve clinical skills and prepare students for practice in clinical settings. This action research aimed to develop and evaluate the OSCE-based comprehensive clinical competency of nursing students at Srimahasarakham Nursing College. The participants consisted of 371 nursing students and 50 nursing instructors. The research process was conducted in four phases: 1) planning, 2) acting, 3) observing, and 4) reflecting. Instruments included an OSCE evaluation, a questionnaire to measure student satisfaction with OSCE tests, and after-action review (AAR). The study was carried out from October 2017 to December 2019. The data were analyzed using descriptive statistics and content analysis.

Instructors evaluated OSCE-based, comprehensive clinical competency in real-time at 14 stations. Results indicate that knowledge and skill competencies of nursing students were good or higher (60 %) in areas including CPR (100 %), vaccine injection (92 %), normal labor (94.89 %), child growth and development (88.83 %), visual acuity test (91.24 %), and physical examination (62.69 %). The students expressed reasonable satisfaction with the OSCE evaluation ($\bar{x}$ = 3.88, SD 0.47). They feel excited about the test and feel confident about caring for patients after graduation. The college should adopt this testing practice and support an OSCE comprehensive clinical competency evaluation tangibly and continuously.

Keywords: Comprehensive clinical competency/ OSCE / Nursing student

---

Article info: Received June 9, 2021; Revised August 7, 2021; Accepted August 30, 2021

^{*} Corresponding Author, Registered nurse, Senior professional level, Srimahasarakham Nursing College

^{**} Registered nurse, Senior professional level, Srimahasarakham Nursing College

^{***} Registered nurse, Senior professional level, Srimahasarakham Nursing College

^{****} Registered nurse, Senior professional level, Srimahasarakham Nursing College

^{*****} Registered nurse, Senior professional level, Srimahasarakham Nursing College

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พยาบาลศาสตร์เป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติโดยตรงต่อชีวิต สุขภาพ และอนามัยของประชาชนด้วยความเอาใจใส่อย่างเอื้ออาทร จึงจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง การจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพ มีความปลอดภัยต่อชีวิตของผู้ใช้บริการโดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิต และคุณค่าของชีวิตมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน การจัดการเรียนการสอนของวิชาชีพพยาบาล ต้องมีการดำเนินการให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และมีการพัฒนาสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตร เพื่อให้บัณฑิตศึกษามีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในแต่ละชั้นปี เมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาต้องมีความสามารถตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตทั้ง 6 ด้าน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF: HEd.) คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 6) ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ¹

กลยุทธ์การสอนตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2552 กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนให้

เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และชี้นำตนเองในการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม มีการออกแบบการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาที่สามารถวัดและประเมินการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ใช้วิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสถานการณ์จริง การสอนในหอผู้ป่วยและการสอนข้างเตียง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของผลการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้าน ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาโดยใช้ปัญญาและหลักฐานเชิงประจักษ์ มีการประเมินทั้งความก้าวหน้าและการประเมินผลรวบยอด ซึ่งการประเมินผลรวบยอดมีหลายวิธี เช่น การประเมินผลความสามารถทางคลินิก โดยการสอบปากเปล่า (Oral examination) การสังเกตจากการปฏิบัติจริง (Direct observation) การประเมินความสามารถทางคลินิกด้วย Objective Structured Clinical Examination (OSCE)

OSCE ถูกนำมาใช้ครั้งแรกเพื่อเป็นวิธีการประเมินความสามารถทางคลินิกขั้นพื้นฐานของนักศึกษาแพทย์ ในปี ค.ศ. 1972 โดย ดร.โรนัลด์ ฮาร์เดน และคณะ ซึ่งให้คำจำกัดความของ OSCE ไว้ว่า “an approach to the assessment of clinical competence in which the components of competence are assessed in a well planned or structured way with attention being paid to objectivity” เป็น

วิธีการจำลองสถานการณ์ทางคลินิกที่นิยมใช้เพื่อตรวจสอบความสามารถทางคลินิกที่ถูกนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสำหรับนักศึกษา โดยอาศัยหลักการประเมินที่สำคัญคือ สถานีสอบ (Station) สถานการณ์จำลอง (Clinical relevance) วัตถุประสงค์ของการสอบ (Relative objectivity) รูปแบบโครงสร้าง (Structured format) และความยืดหยุ่น (Flexibility)^{2, 3, 4}

วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม⁵ มีเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตพยาบาลเพื่อตอบสนองความต้องการทางสุขภาพของชุมชน การจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติต้องมีความสอดคล้องกัน จึงจะช่วยผู้เรียนมีสมรรถนะทางวิชาการและวิชาชีพ เพื่อสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้ เป้าประสงค์สำคัญคือผู้จบการศึกษามีคุณภาพสูงต่อการรองรับความถูกต้องทางสุขภาพของชุมชน ภารกิจของกระทรวงและสถานการณ์ทางสุขภาพของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะสาขาตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ การดำเนินการที่ผ่านมาวิทยาลัยฯ มีการสอบวัดความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การมอบหมายให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วยต่างๆ มีการสอบวัดความรู้รอบยอทางการแพทย์พยาบาลสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 เมื่อสิ้นปีการศึกษา ซึ่งวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความรู้ แต่ไม่มีการวัดทักษะทางคลินิกหรือ

ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ มีเฉพาะการสอบทักษะทางคลินิกในบางรายวิชา ในระยะก่อน ระหว่าง หรือหลังการฝึกปฏิบัติในบางรายวิชา เช่น ในการปฏิบัติรายวิชา ปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 1 และ 2 ต้องฝึกทักษะการตรวจร่างกาย การประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการ ทักษะการฉีดวัคซีน ทักษะการประเมินความสามารถในการมองเห็น ในผู้รับบริการกลุ่มเด็กวัยก่อนเรียน กลุ่มวัยเรียน และการตรวจร่างกายในผู้รับบริการวัยอื่นๆ ในการปฏิบัติการเยี่ยมบ้านในชุมชน ซึ่งยังไม่ครอบคลุมการประเมินทักษะการคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหาที่เหมาะสม ในสถานการณ์จริง อันเป็นการช่วยให้นักศึกษาทราบถึงทักษะของตนเองก่อนจบการศึกษา มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานอุดมศึกษาแห่งชาติ มีอัตลักษณ์บัณฑิตและเอกลักษณ์ของวิทยาลัย

การประเมินสมรรถนะด้านความรู้ และการปฏิบัติพยาบาลต้องมีเครื่องมือหรือรูปแบบการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จึงจะสามารถวัดได้ตรงตามศักยภาพของนักศึกษาและนำไปสู่การพัฒนานักศึกษาที่ถูกต้อง การสอบ OSCE ช่วยในการประเมินสมรรถนะของนักศึกษาพยาบาล พัฒนาทักษะทางคลินิกและช่วยเตรียมความพร้อมนักศึกษาสำหรับการเผชิญสถานการณ์

จริงในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ⁶ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การประเมินทักษะทางคลินิกแบบ Objective Structured Clinical Examination (OSCE) ในสาขาพยาบาลในต่างประเทศ^{7,8} มีข้อสรุปว่าการสอบ OSCE เป็นวิธีการประเมินทักษะทางคลินิกที่มีประสิทธิภาพ โดยสามารถใช้การสอบ OSCE สำหรับประเมินทักษะการพยาบาลเมื่อสิ้นสุดการฝึกภาคปฏิบัติการเสริมสร้างนักศึกษาให้มีความรู้ และสมรรถนะทางการพยาบาลที่สอดคล้องกับสภาพจริง เช่น การสอบ OSCE ช่วยพัฒนาทักษะการให้นมแม่⁹ พัฒนาทักษะการดูแลผู้ป่วยวิกฤต Defibrillation และ ECG monitoring¹⁰

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญการพัฒนาและประเมินสมรรถนะรายย่อยแต่ละชั้นปี เพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้และมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานอุดมศึกษาแห่งชาติ มีอัตลักษณ์บัณฑิตและเอกลักษณ์ของวิทยาลัย สามารถนำไปปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

วัตถุประสงค์หลัก

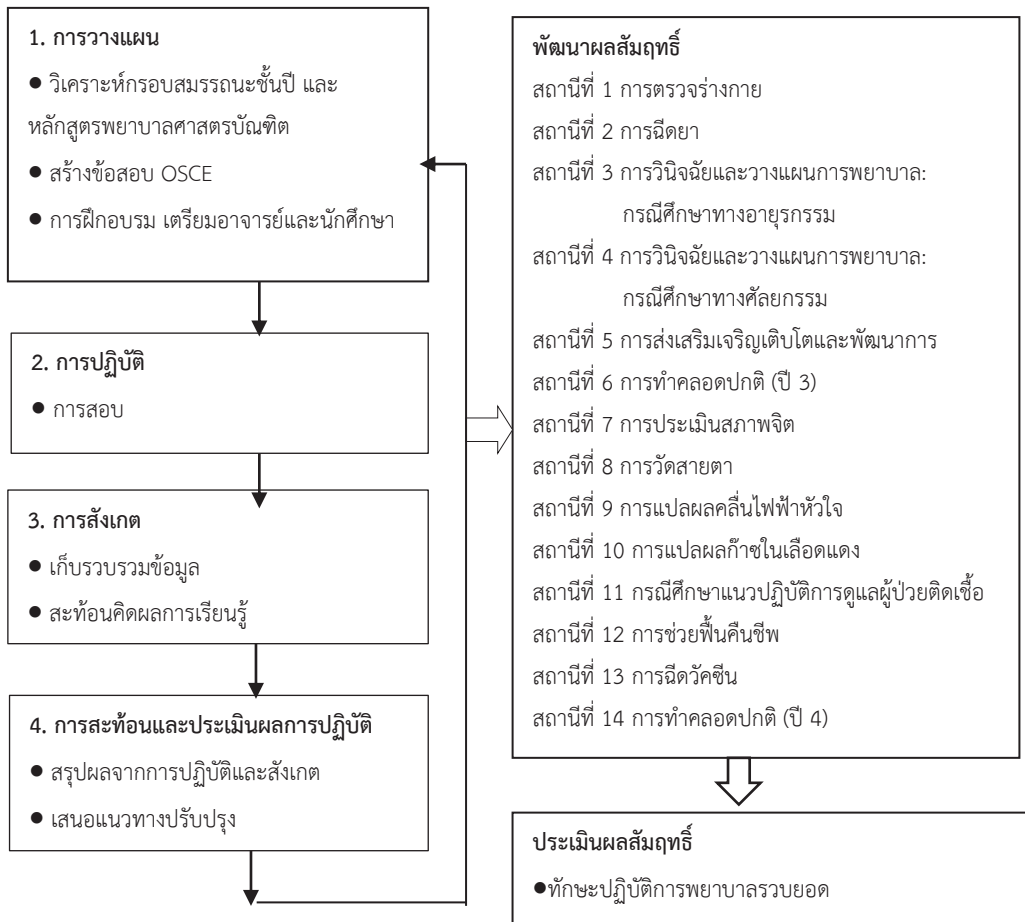
เพื่อพัฒนาและประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรายย่อย โดยใช้ OSCE สำหรับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรายย่อย โดยใช้ OSCE สำหรับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม
2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรายย่อย โดยใช้ OSCE สำหรับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม
3. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรายย่อย โดยใช้ OSCE สำหรับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

กรอบแนวคิด

การนำแนวคิดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา¹ และการสอบ OSCE⁸ เป็นกรอบแนวคิดเชิงเนื้อหา และใช้วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการของเคมมิสและแมกแทกการ์ท (Kemmis & McTaggart) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติ (Acting) 3) การสังเกต (Observe) และ 4) การสะท้อนคิด (Reflecting)¹¹ เป็นกรอบแนวคิดเชิงกระบวนการ ซึ่งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจะร่วมมือกันทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ปัญหา นำแผนสู่การปฏิบัติจริง มีการสังเกตและสะท้อนผลของการปฏิบัติ

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยนี้ดำเนินการโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนาและประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยใช้ OSCE หลังการฝึกปฏิบัติรายวิชาทางการพยาบาล เพื่อพัฒนาและประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดหลังเสร็จสิ้นการฝึกภาคปฏิบัติรายวิชาต่างๆ เช่น ชั้นปีที่ 2 รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น ปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ

ชั้นปีที่ 3 รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 1 รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ และชั้นปีที่ 4 รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 รายวิชาปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น การวิจัยแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติ 3) การสังเกต และ 4) การสะท้อนและประเมินผลการปฏิบัติ ช่วงเวลาในการศึกษาระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2560 ถึง 30 ธันวาคม 2562

นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ดำเนินการสอบ
ระหว่างวันที่ 1 - 31 พฤษภาคม 2562

นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ดำเนินการสอบ
ระหว่างวันที่ 1 - 30 มิถุนายน 2562

นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ดำเนินการสอบ
ระหว่างวันที่ 1 - 31 กรกฎาคม 2562

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นอาจารย์พยาบาล
จำนวน 50 คน นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2,
3 และ 4 จำนวน 520 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่
อาจารย์พยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียน
การสอนทางการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรี
มหาสารคาม จำนวน 50 คน นักศึกษา
พยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ปี
การศึกษา 2561 จำนวน 371 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ
วิจัย ได้แก่

1) กรอบสมรรถนะระดับชั้นปีด้าน
วิชาชีพและวิชาการ

2) เครื่องมือวัดทักษะปฏิบัติการ
พยาบาลรวบยอดโดยใช้ OSCE

ชั้นปีที่ 4 จำนวน 3 ฐาน ได้แก่
การช่วยฟื้นคืนชีพ การฉีดยา และการทำ
คลอดปกติ

ชั้นปีที่ 2 จำนวน 4 ฐาน ได้แก่
การตรวจร่างกาย การฉีดยา การวินิจฉัยและ
วางแผนการพยาบาลกรณีศึกษาทางอายุรกรรม
และกรณีศึกษาทางศัลยกรรม

ชั้นปีที่ 3 จำนวน 7 ฐาน ได้แก่
การส่งเสริมเจริญเติบโตและพัฒนาการ การทำ

คลอดปกติ การประเมินสภาพจิต การวัดสายตา
การแปลผลคลื่นไฟฟ้าหัวใจ การแปลผลก๊าซใน
เลือดแดง และกรณีศึกษาแนวปฏิบัติการดูแล
ผู้ป่วยติดเชื้อ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
ข้อมูล ได้แก่

1) แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป

2) แบบประเมินความพึงพอใจต่อ
สภาพการทดสอบ OSCE ผู้วิจัยสร้างขึ้นจาก
การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5
ระดับ (5 = มากที่สุด, 1 = น้อยที่สุด)

3) แบบสะท้อนคิดผลการเรียนรู้

**การพิทักษ์สิทธิและจริยธรรม
ทางการวิจัย**

การวิจัยในครั้งนี้ได้คำนึงถึงหลัก
จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ตามแนวทางที่
เหมาะสมกับการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้
พิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง และได้รับการ
รับรองเชิงจริยธรรมและอนุมัติจากคณะ
กรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของ
วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม เลขที่ IRB
SNC 007/2560 ซึ่งกระทำโดยให้การเคารพ
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยการแจ้งให้ผู้ให้
ข้อมูลทราบการดำเนินการวิจัย ให้กลุ่มตัวอย่าง
ยินยอมและสมัครใจในการให้ข้อมูลจึงจะ
ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถาม
ถอดบทเรียน การนำเสนอข้อมูลกระทำใน
ภาพรวมโดยไม่มีเปิดเผยชื่อของผู้ให้ข้อมูล
พร้อมทั้งมีการลบและทำลายข้อมูลจากเทป
บันทึกเมื่อสรุปรายงานการวิจัยแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ผลการสอบ และแบบสอบถามความพึงพอใจ ต่อสภาพการจัดสอบ วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับกรอบสมรรถนะ ชั้นปี การสะท้อนคิดผลการเรียนรู้ วิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

การดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan)

ดำเนินการ ดังนี้

1. สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับด้านกรอบสมรรถนะชั้นปี รูปแบบการสอบ OSCE เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ในการศึกษาสภาพปัญหาในการพัฒนาและ ประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดโดยใช้ OSCE

2. จัดการประชุมทบทวน วิเคราะห์ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยการประชุม คณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง อาจารย์ประจำ หลักสูตร คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และ ตัวแทนแต่ละกลุ่มวิชา จำนวน 7 กลุ่มวิชา ได้แก่ การพยาบาลเด็กและวัยรุ่น การพยาบาล ผู้ใหญ่ การพยาบาลผู้สูงอายุ บริหารและ พื้นฐานการพยาบาล การพยาบาลครอบครัว และชุมชน การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช การพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์

3. จัดประชุมพิจารณาร่วมกันในการ พัฒนาและ ประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะ ปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดโดยใช้ OSCE ให้ ครอบคลุมตามสมรรถนะทุกชั้นปี ทั้งด้านเจตคติ

คุณลักษณะ ด้านความรู้ และด้านทักษะปฏิบัติ รวมทั้งการกำหนดโจทย์สถานการณ์ จำนวน สถานีสอบ

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ (Action)

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการสอบตาม สถานีสอบที่กำหนดแต่ละชั้นปี จำนวน 14 สถานี

ขั้นที่ 3 การสังเกต (Observation)

ผู้วิจัยดำเนินการติดตาม ตรวจสอบสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะ ปฏิบัติการพยาบาลรวบยอด ได้แก่ คะแนนสอบ การสะท้อนคิดผลการเรียนรู้จากนักศึกษา นำ ผลที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินผล

ขั้นที่ 4 สะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดในขั้นปฏิบัติและสังเกตที่ รวบรวมได้มาสะท้อนผลให้เห็นถึงความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมทั้งสรุปผลการ ดำเนินการและข้อเสนอแนะเพื่อวางแผนแก้ไข ปัญหาต่อไป

ผลการวิจัย

ขั้นที่ 1 การวางแผน ผลการศึกษา

สภาพปัญหาในการพัฒนาและ ประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบ ยอดโดยใช้ OSCE ผลการประชุมทบทวน วิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยการ ประชุมคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง อาจารย์ ประจำหลักสูตร คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ตัวแทนแต่ละกลุ่มวิชา จำนวน 7 กลุ่มวิชา

จำนวนทั้งหมด 20 คน พบว่า มีการสอบวัดความรู้รวบรวมยอดทางการพยาบาล สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 เมื่อสิ้นปีการศึกษา ซึ่งวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความรู้ แต่ไม่มีการวัดทักษะทางคลินิกหรือผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ยังไม่มีความชัดเจนเรื่องกำหนดกรอบสมรรถนะแต่ละชั้นปี รวมทั้งยังไม่มีมีการพิจารณาและกำหนดกรอบทักษะปฏิบัติการพยาบาลเป็นภาพรวมของหลักสูตรที่จำแนกเป็นรายชั้นปีที่ชัดเจน

ผู้วิจัยจึงร่วมกันดำเนินการแก้ปัญหา โดย 1) กำหนดกรอบสมรรถนะระดับชั้นปีด้านวิชาชีพและวิชาการ และเครื่องมือประเมินสมรรถนะนักศึกษาพยาบาล สรุปผลการประชุมได้กำหนดทักษะปฏิบัติการพยาบาลที่สำคัญของรายวิชาต่างๆ เช่น นักศึกษาชั้นปีที่ 3 รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 1 ชั้นปีที่ 4 รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 เป็นต้น ซึ่งทักษะปฏิบัติการพยาบาลที่กำหนดสามารถนำไปใช้ในการบริการสุขภาพทั้งระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน 2) พัฒนาอาจารย์พยาบาลในการสร้างข้อสอบ OSCE โดยประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพอาจารย์ด้านการพัฒนาเครื่องมือสมรรถนะรวบรวมแต่ละชั้นปี และวิพากษ์ข้อสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ข้อสอบจำนวน 14 สถานี 3) ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อ

เตรียมความพร้อมอาจารย์ในการใช้เครื่องมือสมรรถนะรวบรวมแต่ละชั้นปี และเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนที่วางไว้ โดยใช้ข้อสอบ OSCE 14 สถานี ตามกำหนดในแต่ละชั้นปี โดยเตรียมความพร้อมอาจารย์และนักศึกษาก่อนสอบ โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการอาจารย์เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินการจัดสอบ แบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ OSCE ของนักศึกษาทุกชั้นปีที่จัดสอบ กำหนดวันและสถานที่สอบประสานงานกับหัวหน้ากลุ่มวิชาและผู้รับผิดชอบในการจัดสอบแต่ละวิชา ตลอดจนหน่วยงานภายในที่เกี่ยวข้องกับสถานที่จัดสอบ จัดพิมพ์และตรวจข้อสอบเตรียมสื่อทัศนูปกรณ์ การเตรียมเอกสาร และประชาสัมพันธ์และชี้แจงข้อมูลกำหนดการและแผนการสอบให้นักศึกษา อาจารย์ประจำชั้นและผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบดังนี้

1. ปฏิบัติการทดสอบวัดทักษะปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ OSCE ตามแผนที่กำหนดไว้สำหรับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 100 คน ดำเนินการสอบจำนวน 3 สถานี ได้แก่ การช่วยฟื้นคืนชีพ (CPR) การฉีดวัคซีน และการทำคลอดปกติ โดยจัดแบ่งนักศึกษาเป็น 25 กลุ่ม ดำเนินการสอบสถานีละ 4 คน ใช้เวลาสอบคนละ 6 นาที รวมใช้เวลาสอบทั้งหมด 3 ชั่วโมง

ถอดบทเรียนผลการเรียนรู้โดยใช้แบบสะท้อนคิดผลการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา พบว่าการสอบ OSCE เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษา

ได้ทบทวนความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบ

ตัวอย่างข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียน

“ได้เรียนรู้การ CPR ในเคสที่ประสบอุบัติเหตุตกจากที่สูง” “การประเมินผู้ป่วยและนำหลักกระบวนการพยาบาลมาปรับใช้ ได้จดจำทักษะและความรู้ต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในเหตุการณ์จริง การเลือกวิธีการเปิดทางเดินหายใจให้เหมาะสมกับผู้ป่วย” “ได้ทบทวนการให้วัคซีนแก่เด็ก ซึ่งยอมรับเลยว่าที่แรกจำวัคซีนไม่ได้เลย แต่หลังจากได้สอบก็ทำให้เข้าใจมากขึ้น เข้าใจการพยาบาลที่ต้องทำกับเด็กหลังการฉีดวัคซีน การให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองหลังฉีดวัคซีน” “เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับผู้คลอด

การทำคลอดที่ถูกต้อง และการคลอดศีรษะไหลทวารอย่างถูกต้อง” “การเรียนรู้ทักษะของตนเองเพื่อช่วยคลอด การรู้จักกลไกการคลอดและประเมินได้ว่ามารดาอยู่ในกลไกใด”

2. ปฏิบัติการทดสอบวัดทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบรวมโดยใช้ OSCE ตามแผนที่กำหนดไว้ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 134 คน ดำเนินการสอบจำนวน 4 สถานี ได้แก่ การตรวจร่างกาย การฉีดยา การวินิจฉัยและวางแผนการพยาบาล: กรณีศึกษาทางอายุรกรรม และกรณีศึกษาทางศัลยกรรม โดยจัดแบ่งนักศึกษาเป็น 23 กลุ่ม ดำเนินการสอบสถานีละ 6 คน ใช้เวลาสอบคนละ 8 นาที รวมใช้เวลาสอบทั้งหมด 3 ชั่วโมง

Table 1 The schedule of OSCE test for the second-year student.

Stations	1	2	3	4
Topics	Physical examination	Injection	Nursing planning: Medical case	Nursing planning: Surgical case
Classes	2 nd floor	2 nd floor	3 rd floor	3 rd floor
Time/group	8 minutes	8 minutes	8 minutes	8 minutes
Number/group	6 students	6 students	6 students	6 students
Number of groups	23 groups	23 groups	23 groups	23 groups
Examiner	6 instructor	6 instructor	6 instructor	6 instructor

Clinical competency

1. Self-awareness
2. Practicing with professional ethics
3. Using information and evidence for solving problems critically
4. Using innovative and research for thinking systematically
5. Showing leadership for positive changing

6. Using digital and technology for searching and communicating in nursing practice
7. Using Thai and English for communicating effectively
8. Practicing holistic care with caring, ethics, laws, and rights by the participation of patients
9. Practicing health promotion, prevention, and rehabilitation for all health conditions
10. Practicing nursing for all ages including healthy, risk group and uncomplicated group

ถอดบทเรียนผลการเรียนรู้พบว่า นักศึกษาได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์การวางแผนดูแลผู้ป่วย

ตัวอย่างข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียน

“การวินิจฉัยและการวางแผนการพยาบาลเป็นฐานที่เหมาะสม เพราะเป็นการกระตุ้นให้ฝึกคิดวิเคราะห์และวางแผนในเคสนั้นๆ ได้” “ทำให้ได้ทบทวนความรู้เรื่องข้อวินิจฉัยและการวางแผนการปฏิบัติการพยาบาลทางศัลยกรรม” “ได้เรียนรู้ในการตรวจร่างกายเรียนรู้ให้ตนเองมีสติในการฉีดยาตามกระบวนการให้ครบ ได้เห็นถึงปัญหาทางอายุรกรรม ได้เห็นปัญหาทางศัลยกรรม การดูแลเฝ้ารอผู้ป่วยในแต่ละเรื่อง” “ได้แนวทางในการดูแลผู้ป่วยให้ครอบคลุมว่าผู้ป่วยมีปัญหาอะไรบ้าง ต้องดูแลอะไรบ้าง” “เป็นเคสที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นเคสที่พบได้บ่อย ได้ฝึกการดูแล ประเมินอาการ ประกอบการตั้งข้อวินิจฉัยการวิเคราะห์ข้อมูล การเรียงปัญหาสำคัญ”

2. ปฏิบัติการทดสอบวัดทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดโดยใช้ OSCE ตามแผนที่กำหนดไว้ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 137 คน ดำเนินการสอบจำนวน 7

สถานี ได้แก่ การส่งเสริมเจริญเติบโตและ พัฒนาการ การทำคลอดปกติ การประเมินสภาพจิต การวัดสายตา การแปลผลคลื่นไฟฟ้าหัวใจ การแปลผลก๊าซในเลือดแดง และกรณีศึกษาแนวปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อมา โดยจัดแบ่งนักศึกษาเป็น 23 กลุ่ม ดำเนินการสอบสถานีละ 6 คน ใช้เวลาสอบคนละ 12 นาที รวมใช้เวลาสอบทั้งหมด 4 ชั่วโมง 30 นาที

ผลถอดบทเรียนและผลการเรียนรู้พบว่า นักศึกษามีความรู้ มีทักษะและความมั่นใจในการปฏิบัติทักษะการพยาบาล

ตัวอย่างข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียน

“ช่วยส่งเสริมความรู้ทักษะและความมั่นใจในการปฏิบัติทักษะทางการพยาบาล ช่วยกระตุ้นให้มีทักษะทางปัญญา การวิเคราะห์ทักษะการปฏิบัติวิชาชีพ” “ได้เรียนรู้ว่าเวลาเราจะปฏิบัติอะไรต้องมีสติให้มากๆ ไม่ใช่มุ่งแต่จะทำ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัย อะไรหลายๆอย่าง” “ทำให้ทราบแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลต่างๆ อย่างเหมาะสม”

ขั้นที่ 3 การสังเกต

1. ผลการสอบ นักศึกษาเข้าสอบ OSCE จำนวนทั้งหมด 371 คน มีผลการสอบแยกตามชั้นปี ดังนี้

1) ผลการสอบสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 134 คน ดำเนินการสอบจำนวน

4 สถานี ผลการสอบสถานีการตรวจร่างกาย สอบผ่านร้อยละ 62.69 สถานีการฉีดยา สอบผ่านร้อยละ 31.34 การวินิจฉัยและวางแผนการพยาบาลกรณีศึกษาทางอายุรกรรม สอบผ่านร้อยละ 2.94 กรณีศึกษาทางศัลยกรรมไม่มีผู้สอบผ่าน

Table 2 The result of clinical skills of OSCE test for the second-year nursing students.

Clinical skills	Number of students	Passed (%)	Not passed (%)	Retest results	Overall (%)
1. Physical examination	134	84 (62.69)	16 (37.31)	16	100
2. Injection	134	42 (31.34)	92 (68.66)	92	100
3. Nursing planning: medical case study	134	1 (2.94)	133 (97.06)	133	100
4. Nursing planning: surgical case study	134	0 (0)	134 (100)	134	100

2) ผลการสอบสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 137 คน ดำเนินการสอบจำนวน 7 สถานี ผลการสอบสถานีการประเมินสภาพจิต สอบผ่านร้อยละ 33.55 การแปลผลคลื่นไฟฟ้าหัวใจ ร้อยละ 41.61 การแปลผลก๊าซในเลือด

แดง ร้อยละ 2.92 กรณีศึกษาแนวปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อมี ร้อยละ 37.96 การทำคลอดปกติ ร้อยละ 94.89 การเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็ก ร้อยละ 88.83 การวัดสายตา ร้อยละ 91.24

Table 3 The result of clinical skills of OSCE test for the third-year nursing students.

Clinical skills	Number of students	Passed (%)	Not passed (%)	Retest results	Overall (%)
1. Mental status examination	137	35 (33.55)	102 (74.45)	102	100
2. EKG interpretation	137	57 (41.61)	80 (58.39)	80	100

Clinical skills	Number of students	Passed (%)	Not passed (%)	Retest results	Overall (%)
3. Arterial blood gas interpretation	137	4 (2.92)	133 (97.08)	133	100
4. Case study: Sepsis care	137	52 (37.96)	85 (62.04)	8	100
5. Normal labor	137	139 (94.89)	7 (5.11)	7	100
6. Child growth and development	137	108 (88.83)	29 (21.17)	29	100
7. Visual acuity examination	137	125 (91.24)	12 (8.76)	12	100

3) ผลการสอบสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 100 คน ดำเนินการสอบ จำนวน 3 สถานี ผลการสอบสถานีการช่วยฟื้นคืนชีพ สอบผ่านร้อยละ 100 การฉีดวัคซีน สอบผ่าน ร้อยละ 92 และการทำคลอดปกติสอบผ่าน ร้อยละ 98

Table 4 The result of clinical skills of OSCE test for the fourth-year nursing students.

Clinical skills	Number of students	Passed (%)	Not passed (%)	Retest results	Overall (%)
1. CPR (Cardiopulmonary resuscitation)	100	100	-	-	100
2. Vaccine injection	100	92	8	8	100
3. Normal labor	100	98	2	2	100

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสภาพการทดสอบ จากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 298 คน (ร้อยละ 80.32) พบว่า นักศึกษาทุกชั้นปีมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.84 (SD=.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ มีสัดส่วนอาจารย์คุมสอบต่อนักศึกษาที่เหมาะสม ทำให้ประเมินนักศึกษาแต่ละคนได้อย่างทั่วถึง ($\bar{x}$ =4.19, SD=.59) ส่วนด้านที่คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ แจ้งแนวทางขั้นตอนการสอบและแบบฟอร์มประเมินผลที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ($\bar{x}$ =3.28, SD=.82)

Table 5 Mean and standard deviation of satisfaction of OSCE test for the second-year, third-year and fourth-year nursing students.

Items	Satisfaction of OSCE test	Mean			Mean	SD	Overall
		2 nd Year (n=138)	3 rd Year (n=137)	4 th Year (n=23)			
1.	The objectives and content of the OSCE test were clearly defined and covered the learning outcomes.	3.82 (.60)	3.62 (.71)	4.22 (.60)	3.88	.63	High
2.	The OSCE station was appropriated for the level of competency.	3.85 (.71)	3.87 (.67)	4.52 (.51)	4.08	.63	High
3.	The examiner informed the OSCE test in advance.	3.55 (.86)	2.79 (.96)	3.61 (1.08)	3.31	.96	Moderation
4.	The examiner informed the clear guidelines and evaluation plans in advance.	3.40 (.76)	2.72 (.85)	3.74 (.87)	3.28	.82	Moderation
5.	The examiner advised clear explanations for the OSCE test.	3.54 (.70)	2.89 (.91)	3.87 (.81)	3.43	.80	Moderation
6.	The OSCE test was conducted in accordance with the course outline, objective, and learning outcomes.	3.85 (.65)	3.63 (.72)	4.30 (.64)	3.92	.67	High
7.	The examiner provided the rooms and circumstances conducted with convenience and usefulness for learning.	4.07 (.71)	3.64 (.78)	4.61 (.66)	4.10	.71	High
8.	The examiner provided modern and sufficient textbooks for preparing	3.86 (.85)	3.71 (.71)	4.13 (.63)	3.90	.73	High

Items	Satisfaction of OSCE test	Mean			Mean	SD	Overall
		2 nd Year (n=138)	3 rd Year (n=137)	4 th Year (n=23)			
	OSCE test at the nursing library.						
9.	The examiner provided the equipment and tools used in the modern, suitable, and efficient station.	4.01 (.71)	3.53 (.63)	4.30 (.76)	3.94	.70	High
10.	The examiner provided the patient simulator that was appropriate and consistent.	3.85 (.70)	3.50 (.70)	4.61 (.58)	3.98	.66	High
11.	The examiner provided an appropriate rotation schedule for OSCE test at each station.	3.74 (.73)	3.18 (.75)	4.43 (.59)	3.78	.69	High
12.	The proportion of examiners to students were appropriate that can assess each student thoroughly.	4.22 (.61)	3.70 (.69)	4.65 (.47)	4.19	.59	High
13.	The examiner provided an appropriate time for each station.	2.73 (.97)	3.24 (.76)	4.35 (.49)	3.44	.74	Moderation
14.	The OSCE evaluation was assessed using observation with standardized OSCE checklists.	3.68 (.69)	3.58 (.65)	4.39 (.66)	3.88	.66	High
15.	The examiner gave feedbacks/reflection using verbal and checklists for improving and developing students.	3.70 (.75)	3.40 (.78)	4.36 (.73)	3.82	.66	High

Items	Satisfaction of OSCE test	Mean			Mean	SD	Overall
		2 nd Year	3 rd Year	4 th Year			
		(n=138)	(n=137)	(n=23)			
16.	The examiner tested or analyzed students using techniques promoting learning under stations.	3.68 (.66)	3.64 (.70)	4.26 (.69)	3.86	.68	High
17.	The OSCE test was provided the morality, knowledge, intellectual, analytic, and clinical skills for learning.	3.65 (.70)	3.77 (.62)	4.26 (.75)	3.89	.69	High
18.	The OSCE test can stimulate students to review their knowledge, understanding content, and clinical skills.	3.97 (.69)	3.92 (.64)	4.48 (.67)	4.12	.66	High
19.	The OSCE test allowed showing their competency.	3.90 (.75)	3.96 (.66)	4.39 (.58)	4.08	.58	High
20.	For an overall view, the OSCE increased knowledge, clinical skills, and confidence in nursing.	3.69 (.66)	3.80 (.64)	4.43 (.59)	3.97	.63	High
Overall					3.84	.69	High

3. ผลการถอดบทเรียน นักศึกษาสะท้อนคิดว่าการสอบ OSCE ทำให้ได้ทบทวนความรู้และทักษะทางการพยาบาล ได้ทราบกระบวนการหรือขั้นตอนปฏิบัติจากทักษะที่สอบ ทราบข้อบกพร่องของตนเอง ฝึกการใช้สมมติ ทักษะการตัดสินใจเฉพาะหน้า ทำให้รู้สึกมั่นใจมากขึ้นในการปฏิบัติการพยาบาล การวางแผนการพยาบาล ทำให้ได้คำนึงถึงความ

ปลอดภัยของผู้ป่วย และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานในอนาคต

นักศึกษาส่วนใหญ่รู้สึกว่าจะต้องมีความกระตือรือร้นในการทบทวนความรู้และทักษะทางการพยาบาลที่สำคัญและจำเป็นตามระดับสมรรถนะของนักศึกษาแต่ละชั้นปีหลังสิ้นสุดการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และ OSCE ช่วยเสริมสร้างความพร้อม ความมั่นใจ

การคิดตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและเพิ่มพูนทักษะในการปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลมากขึ้น ได้เรียนรู้และหรือพัฒนาทักษะอื่นๆ เช่น การสะท้อนคิดตนเองและเกิดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาและปรับปรุงความสามารถของตนเอง การจัดการหรือควบคุมอารมณ์ความรู้สึกที่ตื่นเต้นในการเข้าสถานีสอบ

อาจารย์พยาบาลสะท้อนคิดว่ามีสมรรถนะในการสร้างสถานการณ์จำลอง และมีข้อเสนอแนะว่าการทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบรวมโดยใช้ OSCE ช่วยพัฒนาความสามารถของนักศึกษาในการวางแผนแก้ไขปัญหาและให้การดูแลผู้รับบริการที่มีความแตกต่างเป็นรายบุคคลได้มากขึ้น

ขั้นที่ 4 การสะท้อนและประเมินผล การปฏิบัติ

จากขั้นตอนการปฏิบัติและการสังเกตพบว่า การพัฒนาทักษะด้านปฏิบัติการพยาบาลรวบรวมโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่แต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวเนื่องกัน ทำให้นักศึกษามีความพร้อมและสอบผ่านเกณฑ์การประเมินผลมากกว่าร้อยละ 60 จำนวน 6 สถานี **อภิปรายผลการศึกษา**

การพัฒนาและประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบรวมโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีการวางแผนปฏิบัติการสอบ การสังเกต การสะท้อนและประเมินผลการปฏิบัติ ระยะแรกของการวิจัยเริ่มด้วยการศึกษาสถานการณ์ปัญหา โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกี่ยวกับตัวชี้วัดสมรรถนะหลักของนักศึกษาพยาบาลแยกตามชั้นปี หลักสูตรและวัตถุประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ การประเมินสมรรถนะรวบรวมตามชั้นปี และการประเมินมาตรฐานผลการเรียนรู้ (TQF) ของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามีคุณภาพ นักศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะที่พึงประสงค์เป็นการเตรียมนักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การกำหนดกรอบมาตรฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของคุณวุฒิระดับปริญญาตรีทางการศึกษาพยาบาล^{1,4} และช่วยพัฒนาทักษะทางคลินิกของนักศึกษา

การประเมินความสามารถทางคลินิกหรือวิธีการจำลองสถานการณ์ในคลินิกจะช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ตามสมรรถนะที่กำหนดไว้ OSCE จะเป็นเครื่องมือที่ประเมินความสามารถของนักศึกษาโดยมีหลักการประเมินที่สำคัญคือ มีสถานีสอบ สถานการณ์จำลอง วัตถุประสงค์การสอบ รูปแบบ โครงสร้าง และความยืดหยุ่น³ การสอบต้องมีการกำหนดสมรรถนะหรือทักษะทางคลินิกไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน มีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน OSCE เป็นการประเมินความรู้ความสามารถทางคลินิกในทักษะที่จำเป็นหรือทักษะที่ไม่สามารถจัดประสบการณ์ตรงให้นักศึกษาได้ที่หอผู้ป่วย เช่น ทักษะการช่วยฟื้นคืนชีพ ทักษะการแก้ปัญหาทางการพยาบาล เป็นต้น ควรมีการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาและประเภทของความสามารถทางคลินิกที่จะประเมิน โดยการวางแผนผังเขียว (Test Blueprint) เพื่อให้การออกข้อสอบได้ครอบคลุม

เนื้อหาวิชาและทักษะทางคลินิก (Content validity) รวมทั้งช่วยตรวจสอบการกระจายน้ำหนักกับเนื้อหาข้อสอบ¹²

จากสถานการณ์ปัจจุบันที่ผู้ป่วยมีความต้องการการดูแลสุขภาพที่ซับซ้อนขึ้น และมีการระบาดของโรคติดต่อต่างๆ เป็นวงกว้าง การเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการพยาบาลจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะถ้าหากไม่สามารถปฏิบัติในสถานการณ์ที่เป็นจริงได้ การจำลองสถานการณ์ในคลินิกจะทำให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติตามสถานการณ์ที่เสมือนจริง ช่วยเพิ่มพูนทักษะการตัดสินใจ ทักษะการเป็นผู้นำ การติดต่อสื่อสาร การคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาที่อาจพบในการปฏิบัติงานจริงในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติทั้งในโรงพยาบาลและชุมชน โดยเฉพาะสมรรถนะด้านการพยาบาลอนามัยชุมชน การลงมือปฏิบัติจริงมีความสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับงานในชุมชน การสอบ OSCE ช่วยพัฒนาทักษะการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วย การให้คำแนะนำผู้ป่วย และพัฒนาทักษะการตรวจร่างกาย ซึ่งเป็นทักษะทางคลินิกด้านการรักษาโรคเบื้องต้น เป็นต้น¹³

ผลการพัฒนาและประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบยอด พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดโดยใช้ OSCE ผ่านเกณฑ์ประเมินผลมากกว่าร้อยละ 60 ได้แก่ สถานีการช่วยฟื้นคืนชีพ การฉีดยา การทำคลอดปกติ การเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็ก การวัดสายตา และการตรวจร่างกาย นักศึกษาทุกชั้นปี

มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอบ OSCE ในระดับมาก ผลการสะท้อนคิด พบว่า การสอบ OSCE ทำให้นักศึกษาได้ทบทวนความรู้และทักษะปฏิบัติทางการพยาบาล ได้ทราบข้อบกพร่องของตนเอง ได้แก้ไขส่วนที่เข้าใจไม่ถูกต้องและปรับปรุงให้ดีขึ้น ได้รู้จักการแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า ได้ฝึกการตัดสินใจ ทำให้เกิดการพัฒนาตนเอง ทำให้รู้สึกมั่นใจมากขึ้น ในการปฏิบัติการพยาบาล การสอบที่เน้นการวางแผนการพยาบาล ทำให้ได้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ป่วย นักศึกษาให้ความเห็นว่า รูปแบบและเวลาในการจัดสอบมีความเหมาะสม แต่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการสอบ และระยะเวลาที่สอบในบางชั้นปี นักศึกษาบางคนอาจเกิดความเครียด และรู้สึกตื่นเต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา⁸ พบว่า นักศึกษาพยาบาลรับรู้ว่าการสอบ OSCE ทำให้รู้สึกเครียด ต้องมีเวลาในการสอบมาก ข้อเสนอแนะจากการศึกษาต้องมีการเตรียมความพร้อมนักศึกษาก่อนสอบ

การพัฒนาและการประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดสามารถประเมินทักษะทางการพยาบาล ช่วยพัฒนาทักษะการคิด ความตระหนัก และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติการพยาบาลในชั้นปีที่สูงขึ้น รวมถึงการนำไปใช้ในวิชาชีพพยาบาลต่อไป สอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมในการประเมินสมรรถนะทางการศึกษาพยาบาล พบว่าการสอบ OSCE ที่มีการออกแบบที่ดีสามารถประเมินทักษะทางการพยาบาลได้¹⁴ การสอบ OSCE ช่วยประเมินความรู้และทักษะทางคลินิกของ

นักศึกษาพยาบาล¹⁵ การสอบ OSCE ช่วยพัฒนาทักษะการให้นมแม่⁹ พัฒนาทักษะการดูแลผู้ป่วยวิกฤต¹⁰ รูปแบบการสอบ OSCE สามารถประเมินทักษะด้านการปฏิบัติทางวิชาชีพและทักษะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ควรนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการฝึกปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดทางอายุรศาสตร์¹⁶

จุดอ่อนของงานวิจัย ความสอดคล้องของการวิเคราะห์สมรรถนะกับการสร้างสถานีสอบ ระยะเวลาการเตรียมความพร้อมของอาจารย์คุมสถานีสอบ และระยะเตรียมตัวสอบของนักศึกษาค่อนข้างจำกัด

จุดแข็งของงานวิจัย การมีส่วนร่วมของอาจารย์และนักศึกษาในทุกขั้นตอน ผลการพัฒนาทำให้นักศึกษามีทักษะทางคลินิกเพิ่มขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพยาบาลอนามัยชุมชนได้

สรุป การพัฒนาและประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดโดยใช้ OSCE พบว่า นักศึกษามีสมรรถนะด้านความรู้และทักษะทางคลินิกผ่านเกณฑ์ประเมินผล และนักศึกษาทุกชั้นปีมีความพึงพอใจต่อการสอบ OSCE ในระดับมาก ผลการสะท้อนคิดพบว่า การสอบ OSCE ทำให้นักศึกษาได้ทบทวนความรู้และทักษะปฏิบัติทางการพยาบาล ได้ทราบข้อบกพร่องของตนเอง ได้แก้ไขส่วนที่เข้าใจไม่ถูกต้องและปรับปรุงให้ดีขึ้น ได้รู้จักการแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า ได้ฝึกการตัดสินใจ ทำให้เกิดการพัฒนาดตนเอง ทำให้รู้สึกมั่นใจมากขึ้นในการปฏิบัติการพยาบาล การ

สอบที่เน้นการวางแผนการพยาบาล ทำให้ได้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ป่วย การสอบ OSCE สามารถประเมินทักษะทางการพยาบาล ช่วยพัฒนาทักษะการคิด ความตระหนัก และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติการพยาบาลในชั้นปีที่สูงขึ้น ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา และการปฏิบัติงานในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรวางแผนสอบวัดทักษะด้านปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดโดยใช้ OSCE ที่สอดคล้องตามผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษามีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและเตรียมความพร้อมก่อนสำเร็จการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาพัฒนาเครื่องมือสำหรับประเมิน OSCE ในแต่ละด้านของผลลัพธ์การเรียนรู้

2.2 ศึกษาประสบการณ์และการรับรู้ของนักศึกษาและอาจารย์ผู้คุมสอบ

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามที่ให้ทุนสนับสนุนการศึกษาในครั้งนี้ และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยทุกท่าน รวมทั้งคณาจารย์ และนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการวิจัยเป็นอย่างดี

Reference

1. Office of the Higher Education Commission (OHEC). Thai Qualifications Framework for Higher Education (TQF: HEd). Bangkok: Office of the Higher Education Commission; 2009.
2. Harden RM, Stevenson M, Downie WW, Wilson GM. Assessment of clinical competence using objective structured examination. *British Medical Journal* 1975; 1(5955): 447-51.
3. Harden RM. What is an OSCE? *Medical Teacher* 1988; 10(1): 19-22. doi: 10.3109/01421598809019321
4. Praboromarajchanok Institute (PI). Objective Structured Clinical Examination (OSCE). Nonthaburi: Yuttarin printing; 2016.
5. Srimahasarakham Nursing College. Bachelor of Nursing Science Program (2012 revised edition). Mahasarakham: Srimahasarakham Nursing College; 2012.
6. Nursing and Midwifery Council. Standards for Pre-registration Nursing Education. London: NMC; 2010.
7. Lynga P, Masiello I, Karlgren K, Joelsson-Alm E. Experiences of using an OSCE protocol in clinical examinations of nursing students - A comparison of student and faculty assessments. *Nurse Education in Practice* 2019; 35: 130-4.
8. Bani-issa W, Tamimi M, Fakhry R, Tawil HAL. Experiences of nursing students and examiners with the Objective Structured Clinical Examination method in physical assessment education: A mixed methods study. *Nurse Education in Practice* 2019; 35: 83-9.
9. Villegas N, Cianelli R, Fernandez M, Hendersona S, Sierraa S, Alfonsoa Y, et al. Assessment of breastfeeding clinical skills among nursing students using the Objective Structured Clinical Examination (OSCE). *Investigación en educación médica* 2016; 5(20): 244-52.
10. Liu G, Fei S, Ge W, Xu J, Cha Y, Wang X. Application of Objective Structured Clinical Examination (OSCE) in Intensive Care Curriculum. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research* 2019; 311: 307-12.
11. Kemmis S, McTaggart R (ed.). *The action research planner*. Victoria: Deakin University; 1988.

12. Iramaneerat C. Suggestions for the OSCE (Objective Structured Clinical Examination) (Part 1) [Internet]. 2018 [cited 2018 Oct 3]. Available from: http://teachingresources.psu.ac.th/document/2548/Ai_Rommani_Rat/2.pdf
13. Lohapaiboonkul N, Palakarn B. The Effects of an Objective Structured Clinical Examinations (OSCEs) Test to evaluate the knowledge and clinical skills in basic medical treatment and perceive of preceptors from community of the clinical skills of nursing students. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health* 2014; 23(3): 24-34. (in Thai)
14. Lejonqvist GB, Eriksson K, Meretoja R. Evaluating clinical competence during nursing education: A comprehensive integrative literature review. *International Journal of Nursing Practice* 2016; 22(2): 142-51.
15. Smrekar M, Ficko SL, Hošnjak AM, Illic B. Use of the Objective Structured Clinical Examination in Undergraduate Nursing Education. *Croat Nurs J* 2017; 1(1): 91-102.
16. Soivong P, Lasuka D, Chaiard J, Khampolsiri, T, Phothikun R, Kiatwattanacharoen S. Development and feasibility of the OSCE-based medical nursing comprehensive practice achievement test for senior nursing students. *Thai Journal of Nursing Council* 2014; 29(4): 79-91. (in Thai)